

Kielce, 2020-06-09

IR-IX.411.17.2020

PAN

MARC LEMAITRE

DYREKTOR GENERALNY

DYREKCJA GENERALNA DS. POLITYKI REGIONALNEJ I MIEJSKIEJ

PAN

JOOST KORTE

DYREKTOR GENERALNY

DYREKCJA GENERALNA DS. ZATRUDNIENIA, SPRAW SPOŁECZNYCH I WŁĄCZENIA
SPOŁECZNEGO

KOMISJA EUROPEJSKA

Szanowni Panowie Dyrektorzy,

Na wstępie pragnę na Panów ręce złożyć podziękowania dla pracowników Komisji Europejskiej, z którymi szczególnie intensywnie współpracowaliśmy w ostatnich tygodniach, aby wprowadzić do Regionalnego Programu Operacyjnego wszystkie zmiany niezbędne do szybkiego uruchomienia środków, dzięki którym udało się zwiększyć potencjał placówek ochrony zdrowia do walki z pandemią SARS-CoV-2, jak również wesprzeć przedsiębiorców i pracowników firm w tym szczególnie trudnym dla gospodarki czasie. Bez szybkiej realizacji Komisji Europejskiej wspomniana pomoc nie byłaby możliwa do udzielenia.

Odnosząc się do podniesionej w Panów piśmie kwestii przestrzegania zasad polityk horyzontalnych, w tym w szczególności zasady przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, chcę stanowczo zapewnić, że podczas realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 przestrzegane są wszystkie polityki horyzontalne, w tym w zakresie przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji ze względu na rasę, płeć i pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Przytoczony w Panów piśmie

fakt przyjęcia przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego deklaracji przeciw „promocji ideologii LGBT” miał, w naszej ocenie, jedynie wymiar światopoglądowy, nie wywierając żadnego wpływu na przepisy i zasady regulujące wdrażanie RPOWŚ 2014-2020. Uchwała nie ma wymiaru aktu normatywnego, nie tworzy ani bezpośrednio ani pośrednio nowych praw i obowiązków, nie jest aktem prawa miejscowego. Stanowisko radnych zaprezentowane w załączniku do uchwały ma charakter bardzo ogólnej deklaracji nie będącej podstawą nałożenia jakichkolwiek obowiązków czy przyznania bądź stwierdzenia uprawnień. Nie tworzy i nie znosi istniejących stosunków prawnych. Nie zawiera żadnych postanowień, które mogłyby stanowić źródło konkretnych wytycznych programowych dla innych podmiotów i z których można by wywodzić nakaz wiążącego sposobu zachowania lub działania. Stanowisko radnych nie zostało powiązane z żadnymi bliżej określonymi i sprecyzowanymi działaniami faktycznymi lub prawnymi, które mogłyby wpływać na sposób postępowania jednostek lub podmiotów wykonujących zadania publiczne bądź określać ich sytuację prawną. Przedmiotowe stanowisko nie ma też znaczenia prawnego dla możliwości i prawnej dopuszczalności wyrażania innych poglądów niż te, które przedstawili radni Sejmiku. Uchwała nie narusza zasad legalizmu, praworządności i konstytucyjnego zakazu dyskryminacji. W naszej ocenie ma ona wymiar deklaracji o charakterze politycznym, z której nie wynikają skutki prawne. Nie ma przesłanek, aby twierdzić, że jej przyjęcie powoduje ograniczenia stosowania prawnych gwarancji równego traktowania przysługujących osobom niezależnie od ich orientacji seksualnej. Zapewniam, że nie ma sygnałów, aby w jakikolwiek sposób osoby ze środowisk LGBTI podlegały dyskryminacji ze strony instytucji publicznych w regionie świętokrzyskim. Nie ma podstaw aby twierdzić, że istnieje ryzyko pobicia takich osób przez innych obywateli lub utraty pracy z powodu orientacji seksualnej. Wskazują Panowie w wystosowanym piśmie, iż interwencja KE spowodowana jest skargami obywatelskimi wniesionymi w ostatnich miesiącach. Będziemy wdzięczni za bardziej szczegółowe wskazanie, w jaki sposób konkretna organizacja/podmiot/osoba doświadczyła dyskryminacji w związku z podjętą uchwałą i czy miało to związek bezpośredni lub pośredni z jakimś projektem wdrażanym ze środków RPOWŚ 2014-2020. To pozwoli nam na bardziej precyzyjne zweryfikowanie, czy istotnie taka sytuacja miała miejsce i pozwoli nam podjąć stosowane kroki naprawcze. Nie mamy jednak żadnych sygnałów świadczących o tym, żeby beneficjenci Polityki Spójności dyskryminowali społeczności LGBTI w swoich działaniach. Odnosząc się do wyrażonych obaw, dotyczących tworzenia „stref wolnych od LGBT” wyjaśniam, że uchwała podjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego nie odnosi się do kwestii utworzenia takiej strefy, nie ma żadnych przesłanek, aby twierdzić, że taka strefa rozumiana jako obszar fizyczny, czy też mentalny miałyby powstać. Zwracam również uwagę, że w treści uchwały nie ma zapisów uznających obecność osób LGBTI za niepożądaną.

Zapewniam Panów, że Województwo Świętokrzyskie przestrzega Art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, która zakazuje wszelkiej dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i płeć. Działamy również w duchu wytycznych Komisji z 2016 roku w sprawie zapewnienia przestrzegania Karty przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (funduszy EFSI). W dziedzinie zatrudnienia stosowana jest dyrektywa w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (2000/78/WE), która zakazuje dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Zapewniam, że Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2014-2020 jest zaangażowana w zapewnienie przestrzegania horyzontalnej zasady niedyskryminacji we wdrażaniu programu regionalnego na każdym poziomie programowania i wdrażania RPO WŚ.

Jednocześnie wyjaśniam, że zwróciliśmy się do rzecznika funduszy europejskich działającego przy Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014-2020 z prośbą o informację, czy w okresie ostatniego roku wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące zapisów w dokumentach konkursowych, czy też działań współfinansowanych ze środków RPO, które można by uznać za noszące znamiona dyskryminacyjnych. Ze wstępnych danych wynika, że takie sytuacje nie miały miejsca.

Działania podejmowane w ramach procesu zarządzania RPO w żaden sposób nie ograniczają praw i wolności obywatelskich osób z grup mniejszościowych. Instytucja Zarządzająca nie otrzymała dotychczas sygnałów od osób fizycznych lub instytucji, dotyczących utrudnień w dostępie do środków unijnych, których podstawą byłaby dyskryminacja ze względu na wskazane powyżej okoliczności. Pod koniec roku 2019 Instytucja Zarządzająca zleciła realizację badania pn.: „Ewaluacja wdrażania polityk horyzontalnych w ramach RPOWŚ”, w tym zasady partnerstwa, zasady zrównoważonego rozwoju, zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn. Raport końcowy prezentujący wyniki badania został przekazany Komisji Europejskiej, Krajowej Jednostce Ewaluacji oraz Członkom Komitetu Monitorującego RPOWŚ, jest także dostępny do publicznej wiadomości na stronie internetowej dedykowanej RPOWŚ. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że na każdym etapie projektowania i wdrażania Programu przewidziano działania, służące zapewnieniu realizacji polityk horyzontalnych. Dzięki temu zapisy RPOWŚ 2014-2020, a także sposób wdrażania Programu wykazują zgodność zarówno z europejskimi dokumentami strategicznymi (m.in. Strategią Europa 2020), jak również z krajowymi regulacjami, w tym Agendą działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020, Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy

unijnych na lata 2014-2020 oraz Wytycznymi w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020.

W związku z horyzontalnym charakterem zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn, we wszystkich osiach priorytetowych finansowanych z środków UE zgodnie z ich specyfiką, wpisano mechanizmy przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Na etapie wdrażania Programu obowiązek stosowania zasady równości i niedyskryminacji ujęto w kryteriach wyboru projektów (warunkujących lub punktowych zależnie od specyfiki realizowanych działań i priorytetów inwestycyjnych), które uwzględniają potrzeby grup docelowych narażonych na dyskryminację. W ramach wszystkich przeprowadzanych naborów projektów uwzględniony jest wymóg, aby planowane projekty wykazywały pozytywny bądź przynajmniej neutralny wpływ na równość szans. Jeżeli projekt ma negatywne oddziaływanie na zasadę równości szans i niedyskryminacji wniosek o dofinansowanie jest automatycznie odrzucany.

Na podstawie wyników badania sformułowano i zatwierdzono do realizacji sześć rekomendacji, z których cztery dotyczą nowego okresu programowania 2021-2027, a dwie są na etapie realizacji. Instytucja Zarządzająca zaakceptowała do wdrożenia wszystkie zaproponowane rekomendacje, co pozwoli dodatkowo wzmocnić analizowane zagadnienia w ramach zarządzania, wdrażania i realizacji pojedynczych projektów RPOWŚ 2014-2020. Na podstawie jednej z ww. rekomendacji, przeprowadzone zostaną szkolenia dla pracowników Instytucji Zarządzającej, których celem jest podniesienie poziomu ich wiedzy na temat sposobu realizacji polityk horyzontalnych, z uwzględnieniem zasady przeciwdziałania dyskryminacji, na różnych etapach wdrażania RPOWŚ 2014-2020.

Procedury obowiązujące w Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2014-2020, jak również kryteria wyboru projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego gwarantują, że efekty przyjmowanych do realizacji przedsięwzięć skierowane są do ogółu społeczeństwa. Zachowanie zgodności wdrażania Programu z politykami horyzontalnymi znalazło potwierdzenie również w ramach przeprowadzonych kontroli projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. W ich wyniku stwierdzono, iż działania z zakresu równości szans realizowane były zgodnie ze stosownymi wytycznymi. W trakcie kontroli weryfikowane było stosowanie zasad równości szans i niedyskryminacji, w tym umożliwienie wszystkim osobom – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawanie, religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa w projekcie. Rekrutacja do projektów realizowana była zgodnie z zachowaniem zasad równego dostępu i równego

traktowania wszystkich zainteresowanych udziałem w projekcie, przy uwzględnieniu zakazu dyskryminacji. W celu zapewnienia wolnego od dyskryminacji dostępu do projektów finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, każdy Wnioskodawca już na etapie aplikowania o środki na realizację projektu zobowiązany jest do wykazania jakie działania zostaną przez niego podjęte by zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji (w tym osób o innej orientacji seksualnej czy niepełnosprawnych) były przestrzegane w każdej fazie realizacji projektu. W szczególności wybór uczestników do projektów musi być wolny od dyskryminacji ze względu na płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, pochodzenie, rasę i inne czynniki różnicujące. Warunki udziału w projekcie są takie same dla wszystkich potencjalnych uczestników, a każdy zainteresowany udziałem w projekcie ma równy dostęp do informacji o nim.

Zakres tematyczny form wsparcia prowadzonych w ramach projektów nie zawierał elementów dyskryminujących, ośmieszających bądź utrwalających stereotypy ze względu na niepełnosprawność lub inne przesłanki wskazane w art. 7 rozporządzenia (UE) 1303/2013 tj.: płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd. Kadra zaangażowana w realizację projektów posiadała odpowiednią wiedzę w zakresie obowiązku przestrzegania zasady równości szans kobiet i mężczyzn oraz stosuje tę zasadę w codziennej pracy.

Promocja projektów prowadzona jest z wykorzystaniem różnych kanałów informacyjnych, tak by informacje o możliwości udziału w projekcie dotarły w równym stopniu do wszystkich potencjalnie zainteresowanych osób. Zespoły zarządzające projektami muszą posiadać wiedzę na temat ww. zasad. Prowadzący kursy/szkolenia są informowani o konieczności przestrzegania zasad równości i niedyskryminacji zarówno podczas zajęć (tj. używanie zwrotów wrażliwych na płeć, unikanie wypowiedzi, przykładów dyskryminujących ze względu na płeć, orientację seksualną, pochodzenie, status społeczny, przynależność do mniejszości), jak również w treści materiałów dydaktycznych. Na etapie sprawozdawczości projektu dokonywana jest weryfikacja przestrzegania polityk horyzontalnych, zasady równości szans i niedyskryminacji, m.in. osób z niepełnosprawnościami, czy osób ze społeczności LGBTI oraz zasady równości płci, na podstawie zapisów zawartych we wnioskach o płatność. Instytucja Zarządzająca w 2019 r. na 23 przeprowadzonych warsztatach, w których udział wzięło 367 osób oraz 5 zorganizowanych szkoleniach dla 190 Beneficjentów już realizujących projekty, szczegółowo informowała Wnioskodawców/Beneficjentów o konieczności przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Jak słusznie Panowie zauważyli, zgodnie z art. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 państwa członkowskie i Komisja Europejska mają obowiązek podejmować odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie

etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną podczas przygotowywania i wdrażania programów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Obejmuje to również działania komunikacyjne. Mam świadomość, że kwestia równouprawnienia oraz przeciwstawiania się różnym formom dyskryminacji jest niezwykle istotna dla Komisji Europejskiej, ale ma również ogromne znaczenie dla Polski jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Stąd też, aby rozwiać zgłoszone wątpliwości, co do stosowania zasad horyzontalnych w ramach procesu zarządzania programem deklaruję, że kwestia zapewnienia równości, tolerancji, otwartości i zapobiegania wszelkim przejawom dyskryminacji będzie stanowiła istotny element planowanych działań informacyjnych RPOWŚ 2014-2020, mających na celu promocję efektów interwencji środków unijnych w regionie. Przygotujemy wzmocniony katalog działań informacyjnych, mających na celu prezentację dobrych praktyk w zakresie przeciwstawiania się homofobii oraz stosowania zasad horyzontalnych w ramach projektów współfinansowanych z RPOWŚ 2014-2020. Celem tych działań będzie podnoszenie świadomości mieszkańców województwa i beneficjentów Polityki Spójności w zakresie rozumienia zasady równości szans oraz przedstawienie dobrych praktyk zapewniających równy dostęp i przeciwdziałanie dyskryminacji.

Ponadto traktując poruszony problem z całą powagą, informuję, że wystosowane przez Panów pismo zostało przesłane do członków Komitetu Monitorującego RPOWŚ 2014-2020 z prośbą o jego uważną lekturę oraz ewentualne wskazanie rekomendacji, propozycji działań, czy po prostu wyrażenia opinii w dyskusji nad kwestią stosowania zasad równościowych w procesie wdrażania programu operacyjnego i realizacji projektów, jak również wpływu uchwały sejmiku na skuteczność i wymiar społeczny interwencji podejmowanych w ramach RPO ze środków przeznaczonych na politykę spójności. Co więcej, biorąc pod uwagę fakt, że w najbliższym roku Marszałek Województwa Świętokrzyskiego będzie kierował pracami Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego, deklaruję, że kwestia stosowania zasad równościowych w procesie zarządzania i wdrażania RPO zostanie poddana dyskusji na forum WRDS.

Na koniec raz jeszcze chcę zapewnić, że polityki horyzontalne, w tym przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji, są w pełni stosowane na każdym etapie przygotowania i realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. W przypadku, gdyby ta problematyka w dalszym ciągu budziła wątpliwości Komisji Europejskiej, deklaruję możliwość zlecenia przeprowadzenia zewnętrznego badania, w którym w pogłębionym zakresie poddany zostanie analizie wpływ przyjętych do dofinansowania projektów na przeciwdziałanie dyskryminacji.

Z poważaniem